

Pravidla používání elektronických informačních zdrojů a digitálních knihoven

Příloha č. 8 ke Knihovnickému řádu Národní knihovny České republiky

1. Ochrana přístupových údajů

Registrovaný uživatel není oprávněn poskytnout přístupové údaje do svého čtenářského konta v automatizovaném knihovním systému ani přístupové údaje určené pro vzdálený přístup (tj. včetně přístupu na místě z vlastního zařízení) k elektronickým informačním zdrojům vytvářeným nebo zprostředkovaným knihovnou a k digitálním knihovnám, žádné další osobě a současně je povinen chránit tyto údaje a svůj přístup do čtenářského konta, do elektronických informačních zdrojů a digitálních knihoven před zneužitím.

2. Zpřístupňování elektronických informačních zdrojů vytvořených NK ČR

- 2.1. NK ČR zpřístupňuje veřejnosti elektronické informační zdroje (dále jen „**EIZ**“ nebo „**Zdroj**“), jejichž obsah vytvořila. EIZ jsou zpřístupňovány zpravidla online, v jednotlivých případech, kdy jde o EIZ uložené na fyzickém nosiči, jsou zpřístupňovány registrovaným uživatelům s platným čtenářským průkazem ve speciální studovně.
- 2.2. Nabídka Zdrojů je k dispozici na www.nkp.cz, případně v online katalogu knihovny.
- 2.3. Užití obsahu EIZ vytvořených NK ČR se řídí zákonem č. 121/2000 Sb., autorský zákon, v platném znění (dále jen „**Autorský zákon**“), jejich obsah lze užit pro osobní potřebu, pro účely studijní, vědecké nebo vyučovací. Vybrané Zdroje NK ČR v souladu se zákonem č. 106/1999 Sb., v platném znění, a Směrnicí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1024 ze dne 20. června 2019 o otevřených datech a opakovaném použití informací veřejného sektoru zpřístupňuje v režimu otevřených dat. S výjimkou Zdrojů v režimu otevřených dat není při práci se Zdroji NK ČR přípustné využívat různé formy robotů či jiných nástrojů pro automatické stahování obsahu. U Zdrojů v režimu otevřených dat není při strojovém zpracování přípustné jejich přetěžování. Uživatelům, kteří budou při vyhledávání, prohlížení či ukládání dat z EIZ využívat roboty či jiné nástroje pro automatické stahování obsahu a práci s ním, může být přístup k EIZ pozastaven, případně odmítnut.

3. Zpřístupňování elektronických dokumentů a digitalizovaných dokumentů

- 3.1. Elektronické dokumenty na hmotném nosiči (CD-ROM, DVD, CD, datové karty aj.), které jsou součástí fondu NK ČR, se ve studovnách NK ČR zpřístupňují pouze na počítačích NK ČR. Vybrané elektronické dokumenty na těchto nosičích mohou být určeny i pro absenční výpůjční služby.
- 3.2. NK ČR zpřístupňuje veřejnosti digitální dokumenty ze svých knihovních fondů v prostředí digitálních knihoven. Rozcestník k jednotlivým digitálním knihovnám NK ČR je přístupný na www.nkp.cz.
- 3.3. Národní digitální knihovna a další digitální knihovny NK ČR obsahují digitalizáty dokumentů primárně z fondu NK ČR, ale i z fondů kooperačních knihoven. Bez omezení je přístupný obsah nebo díla, na něž se ochrana podle autorského práva nevztahuje, nebo díla tzv. volná. K dílům zpřístupňovaným v režimu děl nedostupných na trhu lze přistupovat vzdáleně po přihlášení s omezením; tj. lze je pouze číst (sledovat), nelze z nich zhotovit žádnou kopii (viz také část 4).
- 3.4. Digitální knihovna Manuscriptorium obsahuje písemné kulturní dědictví s primárním zaměřením na dokumenty knižní povahy, (rukopisy, prvotisky, raně novověké tisky a mapy s datem vzniku do roku 1800 včetně). Digitální knihovna je volně přístupná online.

- 3.5. Digitální knihovna Webarchiv uchovává a zpřístupňuje bohemikální webové zdroje. Obsah Webarchivu je částečně volně přístupný online (na základě licencí od příslušných nositelů či vykonavatelů práv a vystavení zdroje dle licence Creative Commons), celý je přístupný na vybraných počítačích ve studovných NK ČR.
- 3.6. Zpřístupňování dokumentů v digitálních knihovnách NK ČR se řídí Autorským zákonem.
- Autorský zákon umožňuje volné zpřístupnění děl na internetu 70 let po smrti všech autorů a dalších původců děl obsažených v dokumentu (překladatelé, ilustrátoři apod.) a 50 let od data vydání dokumentu, jakož i úředních děl. Autorský zákon rovněž upravuje užití obsahu digitálních knihoven jako databází, tj. jejich obsah lze užit pro osobní potřebu, pro účely studijní, vědecké nebo vyučovací, v omezeném rozsahu a po předchozím schválení NK ČR i pro další účely.
 - Uživatelům, kteří budou při vyhledávání, prohlížení či ukládání dat z digitálních knihoven používat různé formy robotů či jiných nástrojů pro automatické stahování obsahu a práci s ním, může být přístup k digitálním knihovnám pozastaven, případně odmítnut.
 - Chráněná díla smějí být zobrazena pouze v prostorách knihovny na vybraných počítačích ve studovných NK ČR (s výhradou děl nedostupných na trhu - viz část 4). Uživatel je oprávněn je využívat pouze pro své osobní, studijní, vědecké nebo vyučovací potřeby.
 - Rozmnožování obsahu elektronických dokumentů zpřístupňovaných na terminálech ve studovných NK ČR jejich ukládáním na USB či jiná paměťová média nebo rozmnožování jiným způsobem (např. prostřednictvím mobilního telefonu, fotoaparátu) není povoleno. Z dokumentů lze však v souvislosti s takovým zpřístupněním pořídit tiskovou papírovou rozmnoženinu na zařízení knihovny. Výjimečně lze zhotovit rovněž kopii digitální, pokud je obsah šířen pod veřejnou licenci.
 - Rozmnožování digitalizovaných dokumentů zpřístupňovaných na terminálech ve studovných NK ČR jejich ukládáním na USB či jiná paměťová média nebo rozmnožování jiným způsobem (např. prostřednictvím mobilního telefonu, fotoaparátu) není povoleno. Z dokumentů lze však v souvislosti s takovým zpřístupněním pořídit tiskovou papírovou rozmnoženinu na zařízení knihovny (kromě obsahu Webarchivu).

4. Zpřístupňování Národní digitální knihovny - Děla nedostupných na trhu (NDK-DNNT)

- 4.1. NK ČR zpřístupňuje uživatelům služby Národní digitální knihovna – Díla nedostupná na trhu (dále jen „**NDK-DNNT**“, případně „**DNNT**“) pro čtení plné texty dokumentů následujícím způsobem:
- Zpřístupnění monografií (knih) a dalších dokumentů (časopisů, novin aj.) vydaných na území České republiky na základě licence pro díla nedostupná na trhu s využitím vzdáleného přístupu (online) a z terminálů v síti NK ČR v souladu s Autorským zákonem.
 - Časová hranice roku vydání činí u knih alespoň 20 let od posledního vydání jednotlivých děl (včetně případného poskytování v podobě e-knihy).
 - Časová hranice roku vydání činí u periodik (novin, časopisů) alespoň 10 let (nejsou-li poskytována v elektronické podobě).
- 4.2. Zpřístupnění dokumentů DNNT se řídí zejména podmínkami licenčních smluv NK ČR s kolektivními správci DILIA a OOA-S, jež jsou vyjádřeny ve Všeobecných podmínkách pro poskytování služby NDK-DNNT přístupných ze stránky <https://ndk.cz/>. Zde jsou k dispozici vždy, když se uživatel přihlašuje do NDK-DNNT pro získání přístupu k dokumentu v režimu DNNT v prostředí digitální knihovny. Uživatel je při každém přihlášení do NDK-DNNT povinen vyjádřit souhlas se stanovenými podmínkami. Uživatel je oprávněn zobrazené dokumenty pouze číst, využívat jejich obsah pro svou vlastní osobní potřebu, pro studijní, vědecké nebo vyučovací účely (včetně citování), je však zakázáno zhotovovat jejich rozmnoženinu.

- 4.3. Službu zpřístupnění DNNT poskytuje NK ČR uživatelům v součinnosti s knihovnami, které poskytují veřejné knihovnické a informační služby a dalšími právníckými osobami v ČR.

5. Zpřístupňování zprostředkovaných elektronických informačních zdrojů

- 5.1. NK ČR zpřístupňuje svým registrovaným uživatelům v prostředí své počítačové sítě nebo prostřednictvím svých webových stránek zahraniční a české licencované databáze (dále jen „**Licencované databáze**“, „**Databáze**“ nebo „**Licencované zdroje**“). Pro přístup do studoven NK ČR a následný přístup k licencovaným databázím na místě je registrovaný uživatel povinen předložit platný čtenářský průkaz.
- 5.2. Přístup k online Licencovaným databázím je umožněn všem registrovaným uživatelům NK ČR. Přístup k Licencovaným databázím na paměťovém médiu (CD-ROM či obdobném nosiči) je umožněn uživatelům s platným čtenářským průkazem.
- 5.3. Online Licencované databáze jsou zpřístupňovány na určených počítačích ve studovnách NK ČR, případně, pokud to licenční podmínky umožňují, prostřednictvím tzv. vzdáleného přístupu, a to i z prostor mimo NK ČR. Ve čtenářských prostorách je možné přistupovat do online Databází i z vlastních zařízení prostřednictvím bezdrátového připojení Wi-Fi. Licencované databáze na paměťovém médiu jsou zpřístupňovány pouze na určených počítačích ve studovnách NK ČR.
- 5.4. Podmínkou přístupu k online Databázím prostřednictvím vzdáleného přístupu je přihlášení registrovaného uživatele zadáním přihlašovacích údajů. Pro přihlášení ke vzdálenému přístupu použije registrovaný uživatel stejné uživatelské jméno a heslo jako pro přihlášení do svého čtenářského konta v knihovním systému NK ČR. Systém autentifikace blokuje přihlášení, je-li již registrace neplatná nebo pokud má registrovaný uživatel ve vztahu k NK ČR nevypořádané závazky, jejichž plnění není pozastaveno (např. nevrácené výpůjčky, nezaplacená smluvní pokuta či jiné závazky vůči NK ČR vzniklé z opožděného vrácení výpůjčky).
- 5.5. Všichni uživatelé přistupující k Licencovaným zdrojům jsou povinni řídit se Knihovním řádem a dalšími platnými pravidly, pokyny a instrukcemi NK ČR. Dále jsou povinni respektovat podmínky využívání Licencovaných zdrojů stanovené jednotlivými či konzorciálními licenčními smlouvami, na jejichž základě NK ČR přístup k Licencovaným zdrojům svým čtenářům zprostředkovává. Souhrnně jsou tyto podmínky uvedeny na www.nkp.cz.
- 5.6. Veškerá data zpřístupňovaná v rámci Licencovaných zdrojů NK ČR, je registrovaný uživatel povinen využívat v souladu s licenčními podmínkami poskytovanými k seznámení při přístupu k Licencované databázi, jakož i v souladu s Autorským zákonem, zpravidla tedy pouze pro své osobní, studijní, vědecké nebo vyučovací potřeby, a to pouze pomocí nástrojů, které zvolený Licencovaný zdroj nabízí. Registrovaný uživatel se při využívání licencovaných databází zavazuje dodržovat podmínky užití uvedené na přístupu ke konkrétní licencované databázi. K obvyklým podmínkám patří zejména:
- 5.6.1. registrovaný uživatel bude Licencované zdroje využívat výhradně pro nekomerční účely, tj. výukové, studijní nebo vědecké, či pro vlastní potřebu a nebude systematicky (zejména automaticky/roboticky) nebo pravidelně stahovat celý obsah Licencovaných zdrojů nebo jeho podstatné části, zejména nebude stahovat, kopírovat či tisknout celá čísla elektronických časopisů nebo texty celých kapitol, tím méně celých elektronických knih, ani nebude vytvářet vlastní kopie databází;
 - 5.6.2. zpřístupněné licencované databáze či jejich části nebude zkracovat, upravovat, překládat nebo vytvářet jakékoliv odvozeniny;
 - 5.6.3. ve zpřístupněných licencovaných databázích nebude odstraňovat, zakrývat nebo upravovat poznámky o autorských právech nebo jiná oznámení v těchto licencovaných databázích obsažená nebo zobrazená;

- 5.6.4. nebude získané texty či data předávat (přímo či nepřímo) dalším osobám k jakékoliv další distribuci; to znamená: nebude je dále rozšiřovat, rozmnožovat, kopírovat, půjčovat, sdílet, distribuovat (ani ve veřejné počítačové síti) zdarma nebo za úplatu (pozn.: licence některých licencovaných databází umožňují specifické formy distribuce pro potřeby výuky);
- 5.6.5. bere na vědomí, že všechna práva, oprávnění a zájmy k licencovaným databázím zůstávají poskytovateli licence a jeho případným dodavatelům, a že neoprávněné šíření zpřístupněných dokumentů či jejich částí může poskytovatele licence a jeho dodavatele významně poškodit.
- 5.7. Při práci s Licencovanými zdroji není přípustné využívat různé formy robotů či jiné nástroje pro automatické stahování obsahu a práci s nimi. Není přípustné vytvářet vlastní kopie databází. Registrovaným uživatelům, kteří budou při vyhledávání, prohlížení či ukládání dat z Licencovaných zdrojů používat nestandardní nástroje, může být přístup pozastaven, případně odmítnut.

6. Ochrana osobních údajů

- 6.1. Ochrana osobních údajů uživatelů a registrovaných uživatelů NK ČR je samostatnou přílohou č. 9 Knihovního řádu.